

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE

w Warszawie

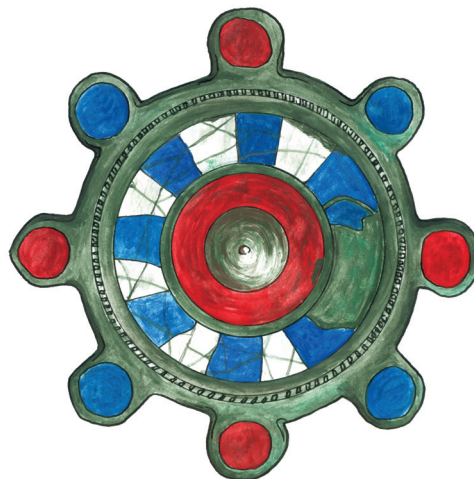

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

TOM (VOL.) LVIII

2006

WARSZAWA 2006 VARSOVIE

**WIADOMOŚCI
ARCHEOLOGICZNE**

TOM LVIII

Redaguje zespół / Editorial staff:

mgr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji / managing editor), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny / editor in chief),
prof. dr hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego / subeditor), mgr Grażyna Orlińska,
mgr Radosław Prochowicz, mgr Andrzej Jacek Tomaszewski, doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz

Tłumaczenia / Translations:

Anna Kinecka, Marta Stasiak-Cyran, Andrzej Jacek Tomaszewski
Jacek Andrzejowski

Skład i łamanie / Layout:

JRJ

Rycina na okładce: emaliowana zapinka brązowa
z Babiego Dołu-Borcza, pow. Kartuzy (rys. L. Kobylińska)

Cover picture: enamelled bronze disc brooch
from Babi Dół-Borcz, distr. Kartuzy (drawn by L. Kobylińska)

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2006

© Autorzy, 2006

Państwowe Muzeum Archeologiczne jest instytucją kultury
finansowaną przez
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury. Ponadto nasze książki i czasopisma można zamawiać w PMA, tel. +48 (22) 831 32 21–25/110 lub pod adresem internetowym wydawnictwapma@pma.pl

Cennik wydawnictw, wykaz publikacji i pełen spis zawartości czasopism PMA: <http://www.pma@pma.pl/wydawnictwa>

Adres redakcji / Editorial office:

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 831 32 21–25/141,152; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: j.andrzejowski@pma.pl

SPIS TREŚCI

Contents

ROZPRAWY

- Elżbieta Ciepielewska, Schyłkowopaleolityczne i mezolityczne materiały krzemienne z badań powierzchniowych w międzyrzeczu Pilicy i Wisły 3
Final Paleolithic and Mesolithic flint materials from surface surveys between the Pilica and Vistula rivers
- Barbara Bargieł, Kultura strzyżowska w świetle znalezisk grobowych 65
The Strzyżów Culture in the light of burial finds
- Jan Schuster, O późnych zapinkach kapturkowych (A II 41) 101
Late spring-cover brooches (A II 41)

MISCELLANEA

- Anna Drzewicz, Niezdobiony naszyjnik brązowy z haczykowatym zapięciem ze zbiorów Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie 121
Bronze plain neck ring with hooked terminals from the collection of the State Archaeological Museum in Warsaw
- Anna Strobilin, Pęsetka brązowa z cmentarzyska kultury oksywskiej w Wyczechowie, pow. kartuski 127
Bronze tweezers from Oksywie Culture cemetery at Wyczechowo, distr. Kartuzy
- Magdalena Mączyńska, Agnieszka Urbaniak, Prowincjonalnorzymska zapinka tarczowata z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Babim Dole-Borczu, pow. kartuski 145
Provincial Roman disc brooch from Wielbark Culture cemetery at Babi Dół-Borcz, distr. Kartuzy
- Magdalena Mączyńska, Uwagi o niektórych typach zapinek II grupy serii wschodniej Oscara Almgrena 159
On selected variants of Oscar Almgren group II, eastern series, brooches
- Jacek Andrzejowski, Łukasz Maurycy Stanaśzek, Hanna Mańkowska-Płiszka, Modła, grób 169 – pierwsza trepanacja czaszki z okresu wpływów rzymskich z ziem polskich 185
Modła, grave 169 – first skull trepanation from the Roman Period at the territory of Poland
- Aleksandra Żórawska, Grób kultury wielbarskiej z cmentarzyska z wczesnej epoki żelaza w Tynwałdzie na Pojezierzu Iławskim 201
A Wielbark Culture grave from an Early Iron Age cemetery at Tynwałd in Iława Lake District

MATERIAŁY

- Andrzej Jacek Tomaszewski, Schyłkowopaleolityczne i mezolityczne materiały krzemienne z cmentarzyska kultury grobów klozowych w Wieliszewie 209
Final Paleolithic and Mesolithic flint materials from a Cloche Grave Culture cemetery at Wieliszew
- Teresa Węgrzynowicz, Cmentarzysko kultury grobów klozowych w Wieliszewie, pow. legionowski 215
Cemetery of Cloche Grave Culture at Wieliszew, distr. Legionowo
- Radosław Prochowicz, Osada z młodszego okresu przedrzymskiego i okresu rzymskiego w Strzyżowie, pow. hrubieszowski, w świetle badań z lat 1935–1937 i 1939 265
Late Pre-Roman and Roman Period settlement from Strzyżów, distr. Hrubieszów. Insights from investigation made in 1935–1937 and 1939

Andrzej Maciałowicz, Cmentarzysko kultury przeworskiej z młodszego okresu przedrzymskiego w Suchodole, pow. sochaczewski Przeworsk Culture cemetery from Late Pre-Roman Period at Suchodół, distr. Sochaczew	283
ODKRYCIA	
Marek Zalewski, Rogowy harpun z rzeki Wilgi An antler harpoon from the Wilga river	371
Jerzy Libera, Niecodzienny zabytek z Polesia Lubelskiego An unusual artefact from Polesie Lubelskie	372
Jerzy Libera, Barbara Matraszek, Znaleźiska grobowe (?) kultury mierzanowickiej na Mazowszu Burial finds (?) from the Mierzanowice Culture in Mazowsze	374
Tadeusz Wiśniewski, Unikatowy zabytek spod Starachowic A unique find near Starachowice	375
Marek Florek, Siekierka brązowa z miejscowości Senisławice, pow. kazimierski Bronze axe from Senisławice, distr. Kazimierza Wielka	377
Mirosława Andrzejowska, Łukasz Maurycy Staniszek, Groby klozowe na warszawskiej Sadybie Cloche graves from Sadyba in Warsaw	378
Radosław Prochowicz, Szpila holenderska ze stanowiska 4 w Tomaszach, pow. ostrołęcki Holstein pin from Tomasz, distr. Ostrołęka, site 4	384
Zbigniew Nowakowski, Nowe znaleziska z Kamieńczyka, pow. wyszkowski New finds from Kamieńczyk, distr. Wyszaków	388
Piotr Łuczkiwicz, Perespa – kolejne cmentarzysko z okresu rzymskiego ze wschodniej Lubelszczyzny? Perespa – a previously unknown Roman Period cemetery from the eastern Lublin Region?	390
Renata Madyda-Legutko, Judyta Rodzińska-Nowak, Joanna Zagórska-Telega, Prusiek, pow. sanocki, stan. 25. Pierwsze cmentarzysko ludności kultury przeworskiej w polskich Karpatach Prusick, distr. Sanok, site 25. The first Przeworsk Culture cemetery recorded in the Polish Carpathians	394
Jacek Andrzejowski, Łukasz Maurycy Staniszek, Andrzej Grzymkowski, Nieznane cmentarzyska z okresu wpływów rzymskich w Żmijewie Kościelnym i Żmijewie Gajach, w pow. mławskim New cemeteries from the Roman Period at Żmijewo Kościelne and Żmijewo Gaje, distr. Mława	401
Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz, Cezary Sobczak, Ażurowa zapinka ze wsi Szczeberka, pow. augustowski – import czy naśladownictwo? Openwork brooch from Szczeberka, distr. Augustów: import or imitation?	407
Marek Florek, Wczesnośredniowieczny pochówek szkieletowy z Sandomierza Early Medieval inhumation burial from Sandomierz	410
WYKAZ SKRÓTÓW	413

OPENWORK BROOCH FROM SZCZEBERKA, DISTR. AUGUSTÓW: IMPORT OR IMITATION?

Summary

A remarkable cast bronze brooch discovered in July 2003 NE of the district town Augustów in the vicinity of the village Szczeberka (Fig. 1) has the form of a regular rectangular plate with a regular ornament (Figs. 2, 3). The form and ornamentation of this piece corresponds most to pins with a flat openwork head, brooches and pendants ornamented on their arms with a motif of concentric rings, characteristic in particular for the Liv-Estonian region. They are encountered in greater number in the island Saaremaa and in N Estonia. Circular disc terminals of these ornaments are, similarly as in the brooch from Szczeberka, connected by straight or curved rungs. Pieces of this type frequently appear among the furnishing in female graves from the 11th – 13th c. They may be derived from pins with a cruciform openwork head and similar brooches, well known from Lithuania, in particular, in Couronia, Semigallia and Samogitia, and dated 7th – 13th c.

The unmistakable pseudo-filigree ornament and the distinct motif of an equal-armed cross seen on the plate of the brooch from Szczeberka visibly recalls the style of Letto-Lithuanian cruciform pins of groups 4 and 7, and cruciform brooches of group 2, dated to 9th – 12th c.; the presence of rungs which connect the arms of the brooch helps to link this piece with later Liv-Estonian ornaments. A unique feature of the brooch from Szczeberka are its ringed terminals – in all other pieces of this type the terminals have the form of circular discs, occasionally ornamented at centre with bosses or glass inlay. The brooch from Szczeberka is datable only indirectly on the basis of the chronology of related finds from Lithuania, Latvia and Estonia, broadly, to between 10th and 13th c.

In Mazury, Suwałki Region and Augustów Lake District – regions of Poland during the prehistoric and the medieval period settled by Balt tribes – the brooch from Szczeberka is quite exceptional, but not entirely unique. Recently, a bronze cruciform brooch was discovered at Jałowo, distr. Suwałki. Even more to the SE, the site at Haćki, distr. Bielsk Podlaski, produced a pin with a typical cruciform head, classified to group 5 or 6. The pieces may be interpreted probably as traces of contact with areas of Lithuania but their character cannot be defined more closely owing to insufficient evidence. Alternately, the brooch from Szczeberka could be a local imitation of Lithuanian forms, as suggested by the ornament of its plate, unknown in Lithuanian specimens; its similarity to Liv-Estonian forms would be the result of a similar rhythm of stylistic change as in Finn lands.

thum. A. Kinecka

Marek Florek

WCZESNOŚREDNIOWIECZNY POCHÓWEK SZKIELETOWY Z SANDOMIERZA

Podczas badań sondażowych prowadzonych wiosną 2006 roku na działkach położonych między ulicami Staromiejską i Podgórze w Sandomierzu, podjętych w związku z planowanym objęciem ich zabudową mieszkaniową, odkryty został uszkodzony przez nowożytny wkopy grób szkieletowy. Miejsce odkrycia grobu obejmuje kulminację tzw. Wzgórza Staromiejskiego, zwanego też – od wezwań znajdujących się na nim kościołów – Wzgórzem Świętojakubskim lub Świętopawelsko-Świętojakubskim (Ryc. 1). W ewidencji Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Sandomierzu oznaczone jest ono jako stanowisko 45 (AZP 89-73/26). Stanowisko zostało odkryte jeszcze w okresie międzywojennym, kiedy to z jego powierzchni zebrano nieliczne fragmenty ceramiki datowanej ogólnie na okres między X a XIII wiekiem oraz kości ludzkie. Prowadzone później kilkakrotnie penetracje powierzchniowe dostarczyły dalszych materiałów z wczesnego średniowiecza i czasów późniejszych, potwierdzono również informacje o wykopywaniu tu kości ludzkich a nawet całych szkieletów. Wskazywały one na

istnienie na kulminacji Wzgórza Staromiejskiego osady funkcjonującej co najmniej od połowy wieku X oraz cmentarzyska szkieletowego (bądź rozproszonych pojedynczych grobów) nieokreślonej chronologii, które wiązano bądź z kulturą pucharów lejkatych, bądź też ze średniowieczem (S. Tabaczyński, A. Buko 1981, s. 124; M. Florek 2005, s. 73–74).

Prostokątna jama grobowa o szerokości ok. 90 cm, zorientowana wzdłuż osi NW-SE, zniszczona była zarówno od strony północnej, jak i południowej, co uniemożliwiło określenie jej długości. Jamę wkopano bardzo płytko – jej dno znajdowało się już na głębokości 30–35 cm poniżej obecnego poziomu terenu. Ze szkieletu leżącego na jej dnie zachowała się tylko część kości nóg: lewa kość piszczelowa i strzałkowa, prawa kość piszczelowa i strzałkowa, kości prawej stopy, prawa rzepekka oraz fragment prawej kości udowej. Na podstawie ich układu należy wnioskować, że zmarły był pochowany w pozycji wyprostowanej, z głową od strony NW, przy czym złożony był nie symetrycznie na dnie jamy grobowej, lecz nieco przesunięty pod jej wschodnią ścianę. Przy prawej kości udowej, po jej zewnętrznej stronie, nieco powyżej kolana, znajdował się nóż żelazny (Ryc. 2:6), natomiast przy prawej stopie fragmenty 5 żelaznych obręczy z zachowanymi od strony wewnętrznej śladami drewna (Ryc. 2:1–5). Cztery z nich, o średnicach od ok. 18 do 14 cm, miały przekrój trójkątny. Ich szerokość wynosiła od 6 do 8 mm, zaś grubość od 5 do 6 mm. Piąta obręcz, o średnicy ok. 12 cm, była płaska i nieco szersza niż pozostałe – jej szerokość wynosiła 10 mm, przy grubości 2–2,5 mm. Obręcze są zapewne okuciami (wzmocnieniami) niewielkiego drewnianego, najpewniej klepkowego, wiaderka, czepaka lub podobnego naczynia, przy czym ich zróżnicowana średnica wskazuje, że miało ono nachylone do wnętrza ścianki, wysokość ok. 20 cm, zaś pojemność od ok. 2,0 do 2,5 dm³ (Ryc. 2:7). Nie znaleziono żadnego elementu metalowego, który mógłby stanowić pozostałość kabłąka bądź uchwytu naczynia – mogło go ono wcale nie posiadać, bądź został on zniszczony.

Prawie identyczne obręcze wiaderka, zarówno pod względem wymiarów jak i kształtu znane są m.in. z cmentarzyska w Gnieszowicach, oddalonego od Sandomierza o ok. 20 km, z tym, że tam znaleziono również fragmenty kabłąka (uchwytu) naczynia (A. Gardawski, B. Miszkiewicz 1956, s. 163–164, tabl. XXXVI:3). Interesującym zabytkiem jest również nóż kształtem przypominający współczesne tzw. noże fińskie, o ostrzu długości 12 cm i kwadratowym w przekroju, zwężającym się ku końcowi trzpieniem do osadzenia rękojeści.

Na podstawie cech obrządku pogrzebowego (inhumacja, wyposażenie) i znalezionych w nim przedmiotów, z których ani nóż, ani okucia wiadra nie są dobrymi wyznacznikami chronologicznymi, odkryty grób można datować tylko bardzo ogólnie na okres od około połowy X po koniec XII wieku. Pod koniec wieku XII w Sandomierzu istniało już co najmniej pięć cmentarzy przykościelnych, na których zgodnie z ówczesnymi przepisami kościelnymi powinni być chowani zmarli, zaś opisywany grób nie jest związany z żadnym z nich, wydaje się zatem możliwe zawężenie jego datowania do 2. połowy X i XI wieku.

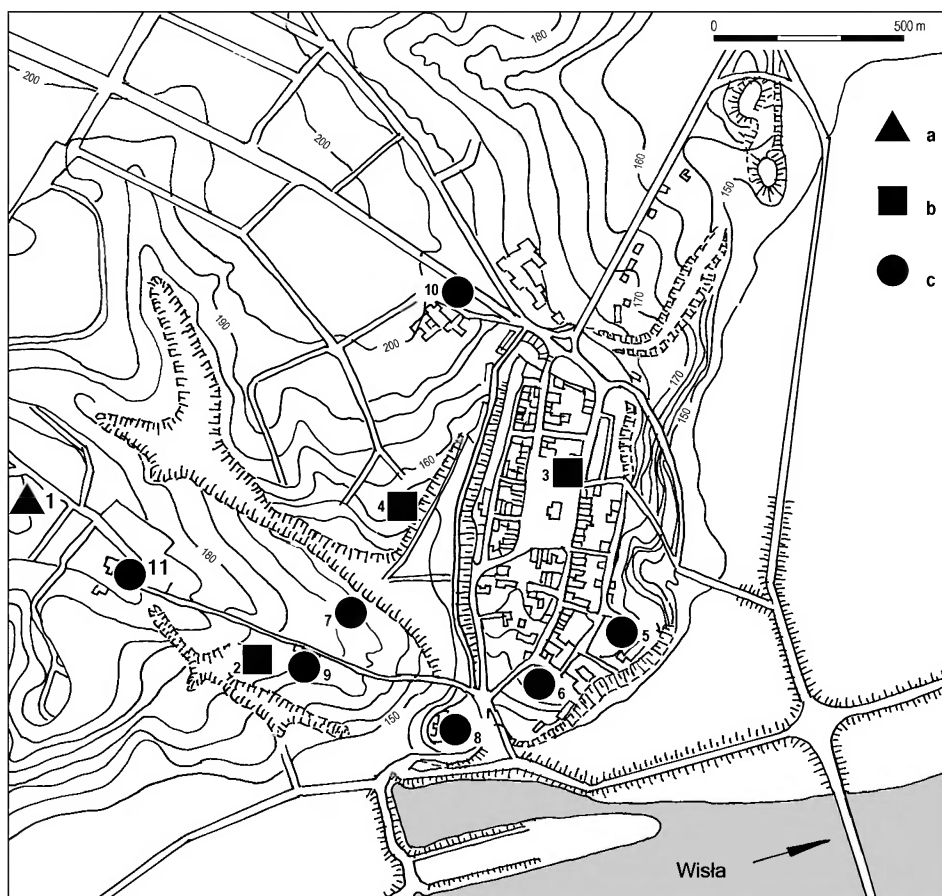
Sprawą otwartą pozostaje, czy jest to pojedynczy grób usytuowany na peryferiach osady istniejącej na Wzgórzu Staromiejskim, czy też wchodzi on w skład nierozpoznanego bliżej cmentarza nieprzykościelnego (tzw. rządowego). Na tę drugą ewentualność wydają się wskazywać wspomniane wcześniej informacje o wykopywaniu w tej części Wzgórza Staromiejskiego kości ludzkich bądź nawet całych szkieletów, a także pojedyncze takie kości znalezione na złożu wtórnym (w warstwie ornej i wypełni-

skach obiektów późnośredniowiecznych i nowożytnych) w trakcie ostatnich badań sondażowych. Jeśli hipoteza jest prawdziwa, byłby to czwarty cmentarz nieprzykościelny funkcjonujący między połową X a końcem wieku XI na terenie średniowiecznej aglomeracji sandomierskiej.

Wyposażenie odkrytego grobu pozwala również na pewne możliwości interpretacji społecznej pochówku. Należy zwrócić uwagę, że o ile noże występują powszechnie w grobach z okresu wczesnego średniowiecza, to wiaderka, zwłaszcza na terenie Małopolski, nie należą do często spotykanej kategorii darów grobowych (por. H. Zoll-Adamikowa 1966; 1971; M. Miśkiewicz 1969; K. Wachowski 1975), jednocześnie przypuszcza się, że wiaderka z obręczami metalowymi, o stosunkowo niewielkiej pojemności, a więc takie, jak znalezione w opisywanym grobie, stanowiły wyposażenie jeźdźców (A. Niesiołowska-Wędzka 1980, s. 407; tam dalsza literatura). Tymczasem jest to już czwarte stanowisko z Sandomierza i jego najbliższych okolic, na którym odkryto datowane na wiek XI pochówki wyposażone w wiaderka; pozostałe to cmentarzyska na Wzgórzu Staromiejskim w Sandomierzu (2 groby), w Samborcu (3 groby) i Gnieszowicach (1 grób). W wypadku wymienionych cmentarzysk przypuszcza się, że

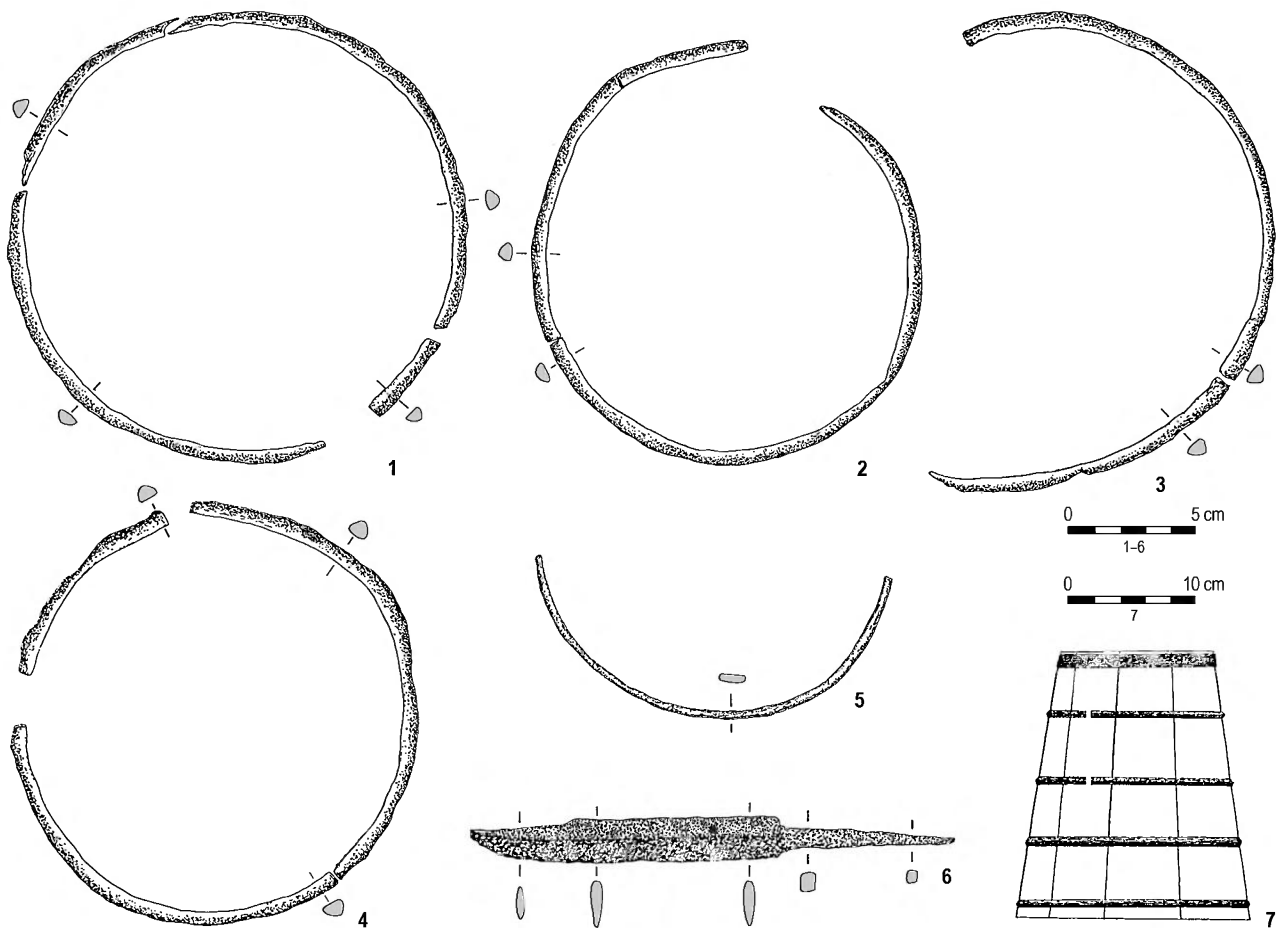
przynajmniej część pochowanych na nich osób to przybysze z innych stron monarchii piastowskiej (najprawdopodobniej z Wielkopolski, Polski środkowej bądź Mazowsza), przybyli tu bądź bezpośrednio po włączeniu do niej okolic Sandomierza, bądź też w 2. ćwierci XI wieku, stanowiący lokalną elitę (por. M. Florek 2004; tam dalsza literatura). W wypadku cmentarzyska na Wzgórzu Staromiejskim w Sandomierzu takimi przybyszami mieli być właśnie m.in. zmarli pochowani w grobach nr 50 i 54, w których znaleziono drewniane wiaderka z metalowymi obręczami/okuciami (T. i H. Rysiewscy 1991, s. 226). Być może zatem pochówki wyposażone w takie wiaderka z Sandomierza i jego okolic są kolejnym, jak to określił Andrzej Buko (1998, s. 55), „Polańskim śladem” w genezie wczesnośredniowiecznego Sandomierza.

Dr Marek Florek
Instytut Archeologii UMCS w Lublinie
pl. M. Curie Skłodowskiej 4
20-031 Lublin
Delegatura Urzędu Ochrony Zabytków w Sandomierzu
ul. Opatowska 9
27-600 Sandomierz

Ryc. 1. Sandomierz. Lokalizacja grobu na stan. 45 (a) i znanych cmentarzy wczesnośredniowiecznych nieprzykościelnych (b) i przykościelnych (c). 1 – grób na stan. Sandomierz 45; 2 – cmentarz na Wzgórzu Staromiejskim (XI w.); 3 – cmentarz na Wzgórzu Miejskim, w rejonie tzw. Małego Rynku (XI w.); 4 – cmentarz na Wzgórzu Reformackim, (XI–pocz. XII w.); 5 – cmentarz przy kościele św. Piotra (koniec XI–XIX w.); 6 – cmentarz przy kościele NMP (XII–XVIII w.); 7 – cmentarz przy kościele św. Jana (XII–XVII w.); 8 – cmentarz przy kościele św. Mikołaja (XII–XIV w.); 9 – cmentarz przy kościele św. Jakuba (poł. XII–XVIII w.); 10 – cmentarz przy kościele św. Wojciecha (XII [poł. XIII?]–XVIII w.); 11 – cmentarz przy kościele św. Pawła (I. poł. XIII–XIX w.). Oprac. M. Florek

Fig. 1. Sandomierz. Location of the grave at site 45 (a), other early medieval cemeteries: 'row' (b) and of churchyard type (c). 1 – grave at site 45; 2 – cemetery at *Wzgórze Staromiejskie*/Old Town Hill (11th c.); 3 – cemetery at *Wzgórze Miejskie*/Town Hill, in the area of the so-called *Mały Rynek*/Little Market (11th c.); 4 – cemetery at *Wzgórze Reformackie*/Observant Franciscans Hill, (11th – early 12th c.); 5 – cemetery at St. Peter's Church (late 11th – 19th c.); 6 – cemetery at the Holy Virgin Church (12–18th c.); 7 – cemetery at St. John's Church (12–17th c.); 8 – cemetery at St. Nicholas Church (12–14th c.); 9 – cemetery at St. James Church (mid-12th – 18th c.); 10 – cemetery at *Św. Wojciech*/St. Adalbert Church (12th [mid-13th?] – 18th c.); 11 – cemetery at St. Paul's Church (1st half of 13–19th c.). Author M. Florek

Ryc. 2. Sandomierz, stan. 45. Żelazny nóż (6) i żelazne obręcze wiaderka (1–5) oraz rekonstrukcja wiaderka (7). Rys. M. Florek
 Fig. 2. Sandomierz, site 45. Iron knife, (6) iron bucket hoops (1–5), and reconstruction of bucket (7). Drawn by M. Florek

LITERATURA

- Buko, A.
 1998 *Początki Sandomierza*, Warszawa.
- Florek, M.
 2004 *Osadnictwo w rejonie Sandomierza od końca X do końca XIII wieku. Struktury osadnicze i przemiany*, [w:] *Przez pradzieje i wczesne średniowiecze. Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby* (red. J. Libera, A. Zakościelna), Lublin, s. 325–335.
- 2005 *Sandomierski ośrodek grodowo-miejski w średniowieczu*, Warszawa.
- Gardawski, A., Miszkiewicz, B.
 1956 *Cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Gnieszowicach, pow. Sandomierz*, MS IV, s. 163–170.
- Miśkiewicz, M.
 1969 *Wczesnośredniowieczny obrządek szkieletowy na płaskich cmentarzyskach szkieletowych w Polsce*, MS VI, s. 241–301.
- Niesiołowska-Wędzka, A.
 1980 *Wiadra*, [w:] *Słownik Starożytności Słowiańskich*, tom 6 (red. G. Labuda, Z. Stieber), Wrocław, s. 407–410.
- Rysiewscy, T. i H.
 1991 *Kompleks sepulkralno-osadniczy na Wzgórzu Świętojańskim w Sandomierzu: Próba reinterpretacji materiałów*, APolski XXXVI, s. 193–234.

Tabaczyński, S., Buko, A.

1981 *Sandomierz. Starożytność – wczesne średniowiecze*, Rzeszów.

Wachowski, K.

1975 *Cmentarzyska doby wczesnopiastowskiej na Śląsku*, Wrocław.

Zoll-Adamikowa, H.

1966 *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe Małopolski, cz. I, Źródła*, Wrocław.

1971 *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska szkieletowe Małopolski, cz. II, Analiza*, Wrocław.

EARLY MEDIEVAL INHUMATION BURIAL FROM SANDOMIERZ

Summary

In 2006 a destroyed inhumation burial dated to the 2nd half of 10–11th c. was discovered on top of *Wzgórze Staromiejskie* (Old Town Hill) in Sandomierz (site 45). Grave furnishings consisted of a knife and iron hoops, the remains of a wooden bucket (Fig 2). The grave presumably belongs to an as yet unidentified Christian 'row' cemetery, *ie* not attached to a church. This would be the fourth site recorded in the region of Sandomierz, the third in the town itself, which produced a skeleton grave furnished with a wooden bucket (Fig. 1).

tlum. A. Kinecka

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

LIST OF ABBREVIATIONS OF PERIODICALS AND SERIAL PUBLICATIONS

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków	MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest	PA	– „Památky archeologické” (wcześnie: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)	PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa	PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha	PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford	Prahistoria ziem polskich	– <i>Prahistoria ziem polskich</i> , tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin	Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn	PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”, Lübstorf (wcześnie: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”, Schwerin/Rostock//Berlin)	RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum	RB	– „Rocznik Białostocki”, Białystok
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześnie: „Fontes Praehistorici”), Poznań	RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa	SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź	SIA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
JmV	– „Jahresschrift für mitteleuropäische Vorgeschichte”, Halle/Saale	SovArch	– „Sovetskaâ Archeologia” (Советская археология), Moskva
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz	SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa	SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР), Moskva	WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva	ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków	ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa		
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa		
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)		

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa 2006. Wydanie I. Nakład 500 egz.
Druk i oprawa: DRUKARNIA Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa